

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет

СЕМИОТИКА И СТРУКТУРАЛИЗЪМ

I. Наратология (2 част)

Лекция 2

Преподавател: гл. ас. д-р Дарин Тенев

Жерар Женет

(р.1930)

“Повествователният дискурс” (1972)

Жерар Женет

Ролан Барт, А. Ж. Гремас, Цв. Тодоров и други структуралисти наратолози обръщат внимание предимно на логиката на разказаното, на плана на съдържание.

Жерар Женет развива наратологичната си концепция въз основа на отношението между плана на изразяване и плана на съдържание.

Жерар Женет

Женет разграничава три нива на
повествованието:

- *история*
- *разказ*
- *нарация*

Жерар Женет

История назовава разказаното; това е означаемото, повествователното съдържание.

Разказ назовава означаващото, самия повествователен текст.

Нарация назовава акта на разказване.

Жерар Женет

Подобно на други структуралисти (Барт, Тодоров, Гремас) Женет прилага лингвистични категории за описание на повествованието.

Категориите, които той използва са граматически категории на глаголите: време, наклонение и залог. Поради по-особения смисъл, който влага в тях, по-долу ще бъдат предавани с: *време, модалност и глас*.

Жерар Женет

Време, модалност и глас се определят от отношенията между различните нива.

Времето и *модалността* засягат връзката между историята (разказаното) и разказа (начина, по който е разказано).

Гласът се отнася към връзката между нарацията и всяко от другите нива (история, разказ).

ВРЕМЕ

Категорията време съдържа три подкатегории:
ред, честота, скорост.

Всяка от тях се основава върху съответствието или разминаването на историята (разказаното) и разказа.

ВРЕМЕ

1. Ред

Редът е отношението между последователността, в която се случват събитията и последователността, в която са разказани.

ВРЕМЕ

1. Ред

А) *Хронологичен* ред има, когато двете последователности си съответстват.

Б) *Анахроничен* ред има, когато двете последователности не си съответстват.

- *аналепсис* има при ретроспективно връщане назад
- *пролепсис* има при изпреварващо основния момент разказване на бъдещо събитие

ВРЕМЕ

1. Ред

В) *Ахрония* има, когато е разказано събитие, за което не може да се каже къде стои спрямо останалите събития (дали е преди или след, съвременно).

ВРЕМЕ

1. Ред

Примери: В криминален роман, който започва със сцена на местопрестъпление, на която пристига полицейски следовател, и постепенно се разбира какво се е случило, би имало *аналепсис*.

Изречения от типа “Ако ... някой му кажеше, че когато порасне, ще стане копирайтър, от почуда сигурно щеше да изпусне шишето “Пепси кола” на нажежения пясък на пионерския пясък.” (В. Пелевин, из *Generation П*) са пример за *пролепсис*. Разказва се нещо, което още не се е случило.

ВРЕМЕ

2. Честота

Честотата е отношението между броя пъти, когато нещо се случва, и броя пъти, които е разказано.

ВРЕМЕ

2. Честота

- А) *Сингулативна* честота има, когато има съответствие. За всяко едно случване има съответен един разказ.
- Б) *Итеративна* честота има, когато нещо се случва много пъти, а е разказано само веднъж.
- В) *Репетитивна* честота има, когато има едно събитие, разказано много пъти.

ВРЕМЕ

2. Честота

Пример 1: Представете си дневник.

Сингулативна честота: “Понеделник: Ходих в “Кривото”.

Вторник: Ходих в “Кривото”. Сряда: Ходих в “Кривото”. И т.н.

Репетитивна честота: “Понеделник: Ходих в “Кривото”.

Вторник: Вчера ходих в “Кривото”. Сряда: Онзи ден бях в “Кривото”.

Итеративна честота: “Всеки ден ходя в “Кривото”.

ВРЕМЕ

2. Честота

Пример 2.

Итеративна честота: *“Сега той учеше в университета и ѝ разказваше всякакви неща. Маргарита го слушаше по своя си начин – концентрираше се за миг и запомняше, после пак губеше нишката. Валентин реагираше смешно”* (Албена Стамболова, *Това е както става*) Тъй като се случва повече от веднъж, а е разказано веднъж, има итеративна честота.

Репетитивна честота има в разказа *“В гъсталака”* (Акутагава Рюноске, *Разговор в мрака*), където едно убийство е разказано от различни гледни точки няколко пъти.

ВРЕМЕ

3. Скорост

Скоростта е отношението между траенето на разказаното събитие и продължителността на разказа.

ВРЕМЕ

3. Скорост

Скоростта може да се мисли само спрямо един основен *ритъм* на разказа, чрез който се установява една сравнително стабилна константност на скоростта. Когато тази константност се поддържа има *изохронии*; когато се нарушава има *анизохронии*.

ВРЕМЕ

3. Скорост

Ако назовем времето на историята *повествователно време (п.в.)*, а времето на разказа *дискурсивно време (д.в.)*, скоростта ще се определя от отношението между *п.в.* и *д.в.*

ВРЕМЕ

3. Скорост

А) *елипса* п.в.

Б) *резюме* п.в.>д.в.

В) *сцена* п.в.=д.в.

Г) *удължение* п.в.<д.в.

Д) *пауза* д.в.

ВРЕМЕ

3. Скорост

При *сцената* има изохрония, поддържа се константна скорост и затова се пише, че има съответствие.

Резюме означава, че разказа за събитието го представя набързо, накратко, с по-голяма скорост.

Удължението е обратното на резюмето: времето за представяне е по-дълго от времето за случването; т.е. скоростта на представяне е забавена спрямо основния ритъм.

ВРЕМЕ

3. Скорост

Елипса ще рече пропускане на някакво събитие; има нещо, което е от значение за разказа, но не е разказано и не отнема никакво дискурсивно време.

Паузата спира повествователното време. Така обикновено, когато се правят описания, когато се представят по-общи мисли и съждения и т.н., това не отнема от времето на събитията.

ВРЕМЕ

3. Скорост

Примери:

Елипса би имало, ако има разказана начална сцена на запознанство между мъж и жена, а втората глава ги опише десет години по-късно, вече оженени, с деца и т.н. Сватбата и всичко ще е било изпуснато.

Резюмето може да се опримери със сравнително кратко представяне на по-дълъг период от време: “*Последните четири години беше живял в Южна Америка. Сега обаче, на път към дома, това сякаш нямаше значение.*”

ВРЕМЕ

3. Скорост

Примери:

Сцената се определя от общия ритъм на повествованието и затова е специфична за различните повествования.

Удължение ще е, ако влюбването от един поглед, по-кратък от миг, е описано на две страници.

Пауза: “Щом влезе в къщата, Нанасе подуши особена миризма. ... Всеки дом си има своя миризма. В някои случаи я усещат само обитателите му, а в други – външните хора.” (Цуцуи Ясутака, *Семейни сцени*) Думите в курсив са общо положение, което не отнема от времето на събитията.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“
Инвестира във вашето бъдеще!

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

Схема BG051PO001-4.3.04

„Развитие на електронни форми на дистанционно обучение в системата на висшето образование“

Проект BG051PO001-4.3.04-002

Усъвършенстване и развитие на вътрешната система за електронна форма на дистанционно обучение във
Философски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

